

ZEERIJP – JACOBUSKERK

Deze kruiskerk met hoge gewelven, en spitsboogvensters is in de eerste helft van de 14e eeuw gebouwd door kloosterlingen van Feldwerd. Er is weinig veranderd aan deze, aan Jacobus de Meerdere gewijde kerk. Het exterieur past duidelijk bij de vroege gotiek, terwijl de overwelling eerder bij het laatromaans hoort. De kerk heeft vijf traveeën met een vijfzijdige koorsluiting aan de oostkant. De portalen aan noord- en zuidzijde hebben ronde bogen en zijn 'Moors' gedecoreerd (een verwijzing naar de pelgrimstocht naar Santiago de Compostela?). De topgevels van het transept hebben laatromaans siermetselwerk in de klimmende spaarvelden. Begin 16e eeuw werd een vrijstaande toren met twee geledingen gebouwd ten oosten van de kerk. De uit 1833 stammende tentdak is de opvolger van respectievelijk een spits en een zadeldak. De toren telt twee luidklokken van Geert van Wou sr. uit 1502. De grootste klok heeft als opschrift: *'Wetet jonkfrouen, vrouwen ende mannen, dat dese klock ther eer Sant Annen ende Sant Jacobs is gegoeten koemt gerne ter kercke onverdroeten'*.

Het grote kerkhof rond de kerk is deels met een gracht omgeven.

De belangrijkste wijzigingen vonden plaats tegen het eind van de 16e eeuw: doksaal en zijaltaren werden gesloopt. Tegen de westmuur zit een detonerende aanbouw uit de 17e eeuw, vroeger een schooltje en tegenwoordig consistoriekamer. Schip en koor worden gedekt door meloenvormige koepelgewelven met acht ribben die samenkomen in een sluitring. De dwarsarmen van het transept hebben kruisribgewelven. In de zuidwesthoek van de viering is een nauwe wenteltrap in de muur aangebracht, die leidt tot boven het gewelf. De muren aan de binnenkant zijn rood geverfd met witte schijnvoegen (tussen 1250 -1350 gebruikelijk bij kerken binnen het bisdom Münster). Dit oorspronkelijke kleurschema is bij de restauratie in de jaren 1962-'66 weer hersteld. De gewelven boven het schip zijn voorzien van baksteenimitatie variërend in vorm en kleur. De sluiting in het vieringgewelf heeft een rozet opgebouwd uit rondstaven. Het koor dat enkele treden hoger ligt dan het schip heeft een aantal witgepleisterde nissen. De meest zuidelijke is de oorspronkelijke piscina. Deze werd bij de bouw rond 1350 voltooid en is daarmee de oudst te traceren piscina van Groningen. Onder het koor bevonden zich vroeger ten minste drie grafkelders uit de 17e en 18e eeuw. Bij de restauratie van 1962-'66 zijn resten van een doksaal teruggevonden, en in de oostmuren van het transept de resten van twee zijaltaren. Ook werden de fundamenten teruggevonden van een rond 1200 gebouwde bakstenen zaalkerk van 20 bij 7,5 meter.

Het meubilair kent naast de banken uit 1640 tegen de zuidmuur van het transept een fraaie eikenhouten kansel uit 1646. De hoeken van de kuip zijn versierd met allegorische vrouwenfiguren, voorstellende zes van de zeven christelijke deugden: Geloof, Hoop, Liefde, Rechtvaardigheid, Voorzichtigheid en Matigheid of Standvastigheid. De laatste twee zijn niet te onderscheiden omdat het bijbehorende attribuut onherkenbaar is door slijtage van het kanseldeurtje. Waarschijnlijk is het Standvastigheid, bij rijk bewerkte kansels wil de 'Matigheid' nog wel eens sneuvelen (zie ook de kansel te Midwolde).

Het orgel hangt prominent aan de westmuur. De Groninger orgelbouwer Theodorus Faber bouwde het orgel tussen 1646 en 1651. Dit is niet het eerste orgel van de Jacobuskerk. Het eerste orgel van circa 1480 stond op het doksaal. Toen het doksaal werd afgebroken verdween dit orgel. Om het Faber-orgel voldoende steun te geven werd het raam in de westgevel dichtgemetseld. Het orgel werd verschillende malen gerestaureerd of gerepareerd. De twee vergulde sterren op het orgelfront gaan draaien als een bepaald register ('omlopende sterren' of 'cymbelster') wordt ingeschakeld.

De kerk bezit 11 rouwborden.